TALOUSVALIOKUNTA
ASIANTUNTIJALAUSUNTO
00101 EDUSKUNTA
tav@eduskunta.fi

07.09.2026

ASIANTUNTIJALAUSUNTO ALUEIDENKÄYTTÖLAISTA

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikon mukaisesta aiheesta.

MTK kannattaa alueidenkäyttölain tavoitteita, erityisesti kaavoituksen sujuvoittamista, maanomistajalähtöisen kaavoituksen vahvistamista ja metsäkorvaussääntelyä. Esitystä on kuitenkin täsmennettävä niin, etteivät kaavoitusratkaisut, kaavamerkinnät tai -määräykset johda korvauksettomaan käytönrajoitukseen, harmaaseen suojeluun tai maanomistajan tosiasiallisten perusoikeuksien heikentymiseen. Lisäksi maanomistajan osallistumismahdollisuuksia on vahvistettava.

MTK:n keskeisimmät muutosehdotukset:

1. **Korvaus metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta (Laki kaavojen toteuttamisesta 101a§)**
   - Korvaussääntelyn on koskettava myös voimassa olevia yleis- ja asemakaavoja.
   - Korvausoikeuden tulee syntyä kaavan lainvoimaisuudesta ilman erillistä poikkeamis- tai lupamenettelyä.
   - Metsäkorvauspykälän korvausmäärittelyn periaatteita on selkiytettävä siten, että korvauskynnyksen arviointiajankohdaksi valitaan maanomistajalle edullisin ajankohta ja korvauskynnys arvioidaan kaavarajoituksien kumulatiivinen yhteisvaikutus.

2. **Korvaukseton kaavasuojelu ja harmaa suojelu on estettävä.**
   - Metsälain 10 §:n kohteiden osoittaminen maakuntakaavassa tulee kieltää. Kunta on asetettava korvausvelvolliseksi maanomistajalle, jos yleis- tai asemakaava estää esimerkiksi METKA:n ympäristötuen saamisen metsälain 10§-kohteelle.
   - Informatiivisten ja ominaispiirteitä kuvaavien kaavakohdemerkintöjen ja -määräyksien markkinavaikutukset on tunnistettava ja korvaukseton harmaa suojelu kiellettävä.

3. **Maanomistajalle on turvattava henkilökohtainen ja oikea-aikainen tieto.**
   - Kirjallinen ilmoitus on lähetettävä maanomistajalle sekä kaavaluonnoksesta että kaavaehdotuksesta aina, kun kaava voi aiheuttaa maanomistajalle haittaa tai käytönrajoituksen, tai kun kaava luo kunnalle lunastusperusteen tai korvausvelvollisuuden. Ilmoitus tulee lähettää vähintään viikkoa ennen nähtäville asettamista.

4. **Kaavamerkintöjen oikeusvaikutukset on säädettävä yhtenäisesti.**
   - Lainsäädännön tulee sitovasti erottaa informatiiviset ja oikeusvaikutteiset merkinnät, määrittää niiden suhde sektorilainsäädäntöön ja estää kuntakohtaiset, epäselvät erityismerkinnät. Maa- ja metsätalouden harjoittamisen epäselvää oikeudellista tilaa ei tule kaavoituksella mahdollistaa.
   - Lakiin kirjattava selkeästi, että maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla toiminnan ohjauksen tulee perustua metsälakiin ja muuhun sektorilainsäädäntöön, ja ettei kaavoituksella ohjata muulla tavalla toimintaa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

5. **Maanomistajalähtöiseen kaavoitukseen tarvitaan oikeusturvatakeet. (90§ &91§)**
    - Kaava-aloitteet ja yhteistyöpyynnöt tulee ratkaista monijäsenisessä luottamustoimielimessä neljän kuukauden määräajassa.
    - Kielteisestä päätöksestä tulee voida valittaa, mikäli lain mukainen kaavoitustarve (47§) on olemassa.
    - Valmistelua ei saa keskeyttää avoimella ”perustellun syyn” perusteella. Kunta voi palauttaa kaavaehdotuksen valmisteluun tai keskeyttää valmistelun, jos ehdotus ei täytä kunnan sille asettamia tavoitteita tai laissa säädettyjä vaatimuksia.

6. **Aurinko- ja tuulivoimaa koskevia säännöksiä korjattava**
    - Lisätään 71§:ään 2 momentti; aurinkovoimalan etäisyyden ollessa alle 4 kilometriä sähköverkon liittymäpisteestä, niin ei 71§ 1. mom. kohtaa 2 sovelleta.
    - Tuulivoiman vähimmäisetäisyyden poikkeamisen perusoikeusvaikutukset suostumusvähemmistöön jäävien osalta tunnistettava. Voidaanko suostumusvähemmistöön jäävien oikeuksia rajoittaa sekä mahdollisesti aiheuttaa heille tuulivoiman läheisyydestä johtuvaa haittaa enemmistösuostumuksella ja korvauksetta, kun kyseessä on yksityiseen etuun perustuva hanke?

7. **Rantarakentamisesta mahdollistavampaa**
    - Palautetaan maanomistajan oikeus ranta-asemakaavaehdotuksen laatimiseen vastaamaan aikaisempaa muotoilua, jossa ei ollut rajausta tai kohdennusta loma-asutukseen.
    - Palautetaan kaavan laatimisesta perittävän korvauksen enimmäisrajoitus; Jos rantoja käsittelevä yleiskaava laaditaan pääasiallisesti loma-asutuksen järjestämiseksi, voidaan enintään puolet yleiskaavan laatimiskustannuksista periä maanomistajilta heidän kaavasta saamansa hyödyn suhteessa.

8. **Valitusoikeuksien selkiyttäminen (113§ ja 114§)**
    - Suomen Metsäkeskukselle valitusoikeus kaavatasolla toimialaansa kuuluvissa asioissa ilman rajaamista vaikutuksiltaan valtakunnalliseen tai merkittävään maakunnalliseen asiaan.
    - Alueellisille vastuumuseoille esitetty valitusoikeus (113.1§ ja 114.2§) poistettava. Museoviraston valitusoikeus on riittävä kulttuuriperintö- ja kulttuurimaisemakokonaisuudessa, eikä siten alueelliselle vastuumuseolle ole tarvetta antaa päällekkäistä valitusoikeutta.

Ruotsin omaisuudensuojakeskustelu tukee sääntelyn vahvistamista.

Ruotsissa elokuussa 2026 julkaistu parlamentaarisen omaisuudensuojakomitean mietintö Stärkt egendomsskydd i regeringsformen (SOU 2026:54) ehdottaa omaisuudensuojan merkittävää vahvistamista perustuslaissa. Ehdotuksen mukaan julkisen vallan puuttumisen on oltava nimenomaisesti oikeasuhtaista ja pitkälle menevistä maan tai rakennusten käyttörajoituksista on pääsääntöisesti maksettava täysi korvaus taloudellisesta menetyksestä. Ruotsissa on korostettu periaatetta, jonka mukaan metsätalous on maanomistajan käynnissä olevaa maankäyttöä (*pågående markanvändning*), jota suojaa omaisuudensuoja. Lähtökohtana on, että metsätalouden harjoittaminen sekä siihen kuuluvat tavanomaiset metsänhoito- ja hakkuutoimenpiteet ovat sallittu ja ennakoitava osa kiinteistön käyttöä. Tämän vuoksi myöhemmin asetettavia käyttörajoituksia ei tule tarkastella uuden oikeuden epäämisenä, vaan olemassa olevan maankäyttöoikeuden rajoittamisena.

Ruotsin linja osoittaa pohjoismaisen suunnan: hyväksyttävä ympäristö- ja alueidenkäyttöpolitiikka edellyttää selkeää toimivaltaa, ennakoitavaa suhteellisuusarviointia ja täyttä korvausta silloin, kun yhteiskunnan tavoitteet rajoittavat olennaisesti yksityisen omaisuuden käyttöä. Suomen alueidenkäyttölain tulee täyttää vähintään sama oikeusturvan taso. Metsäkorvauspykälä on tärkeä alku, mutta sen soveltamisalaa ja menettelyä on vahvistettava edellä esitetyllä tavalla.

Helsingissä 07.09.2026

Juho Ikonen
Maankäytön asiantuntija